

UNIVERZITET U NOVOM SADU
FAKULTET TEHNIČKIH NAUKA

Predmet: **Osnovi mašinskih tehnologija**

Nastavnik: *Prof. dr Marin Gostimirović*

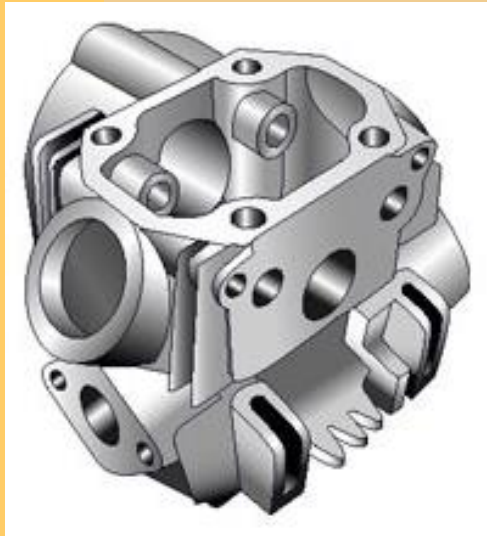
TEHNOLOGIJA OBRADE SKIDANJEM MATERIJALA

Novi Sad, šk. 2014/2015. god.

TEHNOLOGIJA OBRADRE REZANJEM

Bušenje

- ★ **Bušenje** je postupak obrade rezanjem koji služi za **izradu otvora i rupa**.
- ★ Ima veoma široku industrijsku primenu jer veliki broj mašinskih delova poseduje rupe/otvore, i to **za razne namene**: *prihvatanje, stezanje, vođenje, osiguranje, podmazivanje* itd

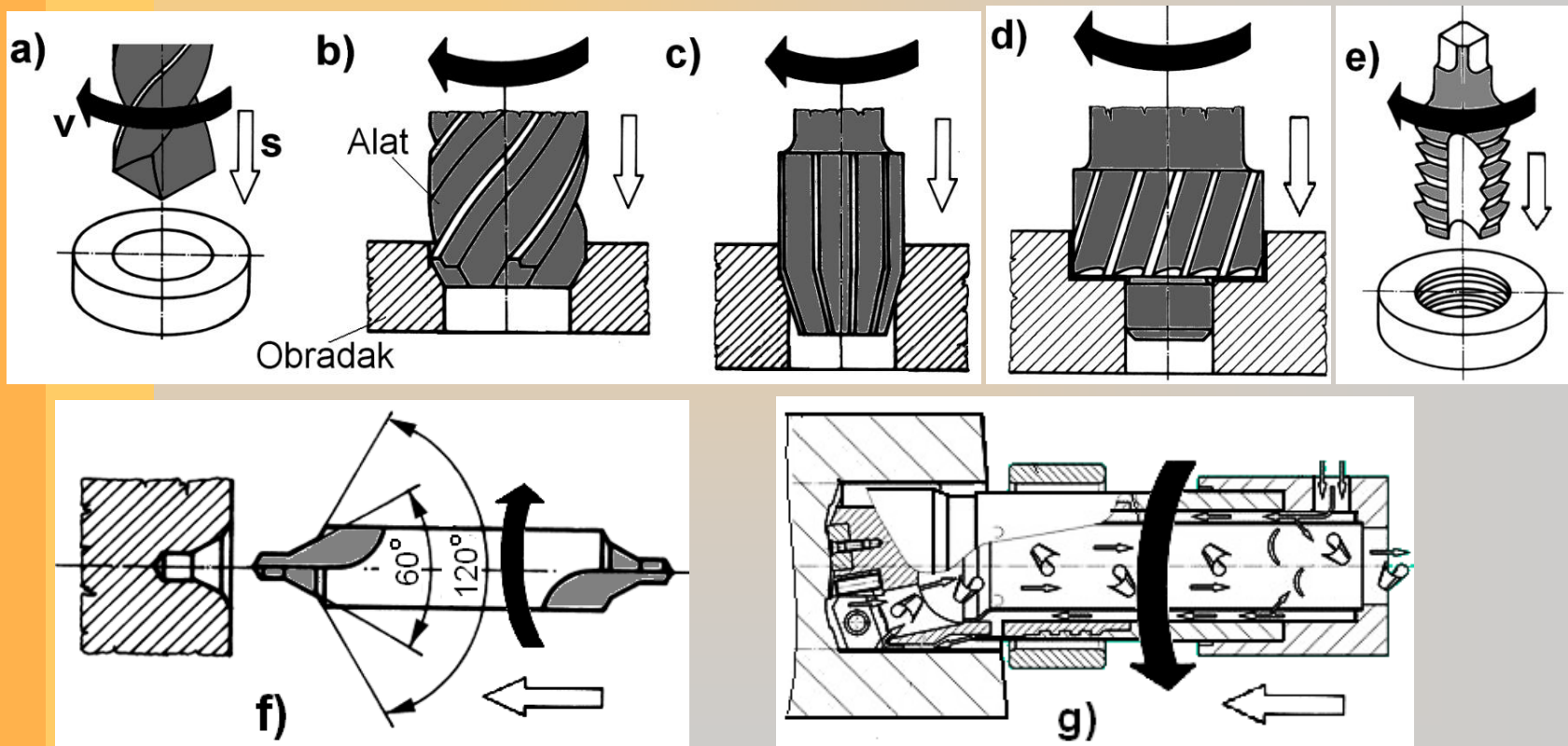
- ★ Kod bušenja alat izvodi **glavno kružno kretanje** koje je definisano brzinom rezanja v , ali i **pomoćno pravolinijsko kretanje** koje je određeno pomakom s .

TEHNOLOGIJA OBRADE REZANJEM

Bušenje

Osnovni zahvati obrade bušenjem

a) bušenje; b) proširivanje; c) razvrtanje; d) upuštanje; e) rezanje navoja;
f) zabušivanje; g) duboko bušenje

TEHNOLOGIJA OBRADRE REZANJEM

Bušenje

Alati za bušenje

- ★ Obradom bušenjem se sa odgovarajućim alatom **direktno ostvaruju oblik i dimenzije** obrađenih površina koje odgovaraju datom prečniku alata.
- ★ Univerzalnost alata za bušenje praktično ne postoji, već se za obradu određenih otvora/rupa **mora raspolagati sa velikim brojem alata** različitog prečnika.

Osnovni asortiman savremenih alata za bušenje

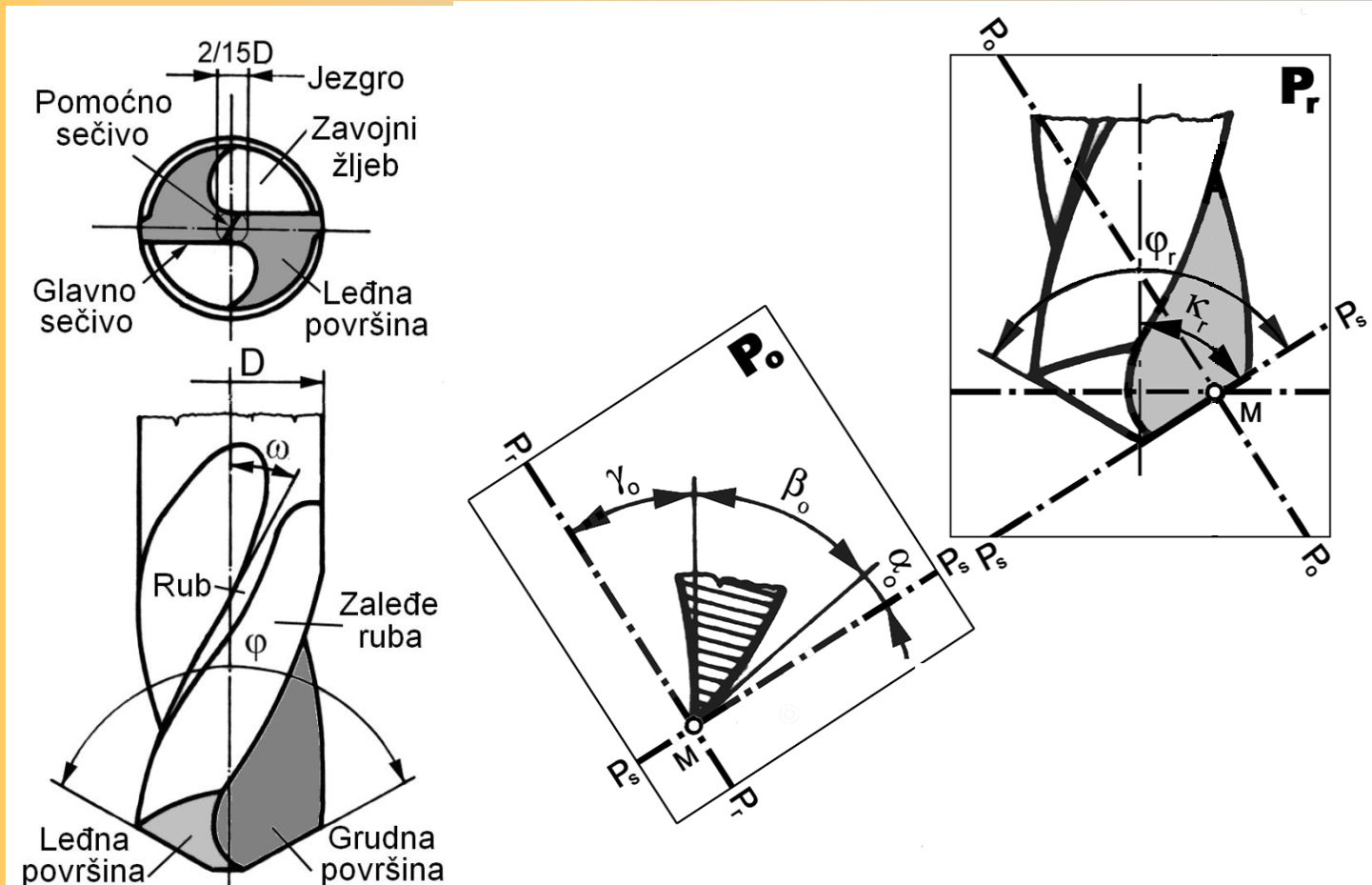
a) zavojna burgija; b) alat za bušenje sa izmenljivim reznim pločicama; c) burgija sa otvorima za SHP; d) ejektorska glava za duboko bušenje

TEHNOLOGIJA OBRADE REZANJEM

Bušenje

Osnovni elementi i rezna geometrija zavojne burgije

TEHNOLOGIJA OBRADJE REZANJEM

Bušenje

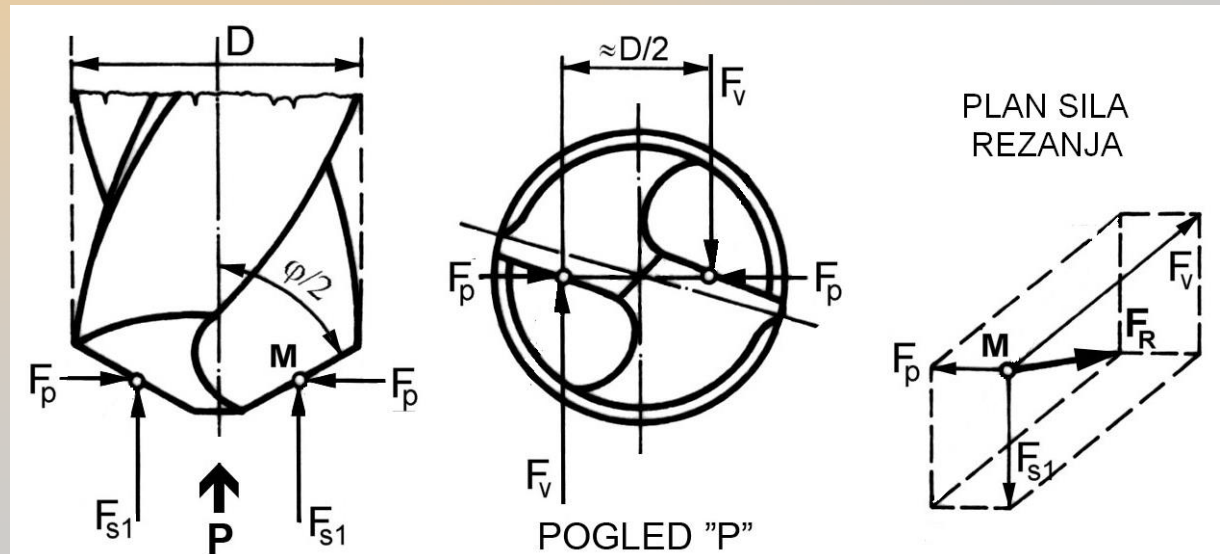
Sile i snaga rezanja

- ★ Pri obradi bušenjem na oba glavna sečiva deluje **rezultujući otpor rezanja** F_R u tački M koja se nalazi približno na $\frac{1}{2}$ dužine sečiva.
- ★ **Komponente** u tri međusobno upravna pravca su: *glavni otpor rezanja* F_v , *otpor pomoćnog kretanja* F_{s1} i *otpor prodiranja* F_p .
- ★ Delovanjem glavnog otpora rezanja F_v na oba sečiva burgije nastaje spreg sila, tj. **obrtni moment burgije**

$$M = C_M \cdot D^x \cdot s^y$$

$$F_s = C_F \cdot D^{x_1} \cdot s^{y_1}$$

$$P_M = \frac{M \cdot 2 \cdot \pi \cdot n}{\eta}$$

TEHNOLOGIJA OBRADE REZANJEM

Bušenje

Režim obrade

Parametri sa kojima se definišu glavno i pomoćno kretanje na mašini, odnosno:

- pomak s i
- brzina rezanja v , odnosno broj obrtaja n .

Pomak

★ Pri određivanju merodavne vrednosti ***pomaka*** uglavnom se polazi od **preporučenih vrednosti koje se proveravaju** za date uslove obrade

Provera otpornosti burgije ➤ Ova provera se sprovodi za burgije manjeg prečnika ($D \leq 15$ mm) s obzirom na dozvoljeno naprezanje materijala burgije:

$$s \leq \left(\frac{\sigma_{doz}}{42 \cdot C_M} \right)^{\frac{1}{y}} \cdot D^{\frac{3-x}{y}}$$

Provera minimalnog kinematskog lednog ugla ➤ U ovom slučaju se proverava granična vrednost pomaka gde se uzima u obzir minimalna vrednost lednog ugla

$$s \leq \frac{D \cdot \pi \cdot \operatorname{tg}(\alpha - 2)}{\sin \frac{\varphi}{2}}$$

TEHNOLOGIJA OBRADE REZANJEM

Bušenje

Brzina rezanja

- ★ Na **brzinu rezanja utiče veliki broj faktora** od kojih su najvažniji: *vrsta materijala obratka i alata; postojanost alata; rezna geometrija alata; karakteristike i način dovodenja SHP; vrsta obrade i dr.*
- ★ Za brzo određivanje brzine rezanja pri bušenju koriste se **preporučene vrednosti**
- ★ Za tačnije određivanje brzine rezanja koriste se različiti oblici **empirijskih obrazaca**

$$v = \frac{C_v \cdot D^{x_0} \cdot \mu_0}{T^m \cdot s^{y_0}}$$

- ★ Brzina rezanja pri bušenju se na mašini alatki definiše preko **broja obrtaja alata** ($n=v/D\pi$). Pri tome, merodavna vrednost broja obrtaja se definiše s obzirom na:

Potpuno iskorišćenje ekonomske postojanosti alata
$$n \leq \frac{C_v \cdot D^{x_0-1} \cdot \mu_0}{T^m \cdot s^{y_0} \cdot \pi}$$

Potpuno iskorišćenje raspoložive snage mašine alatke
$$n \leq \frac{P_M \cdot \eta}{2 \cdot \pi \cdot M}$$

TEHNOLOGIJA OBRADE REZANJEM

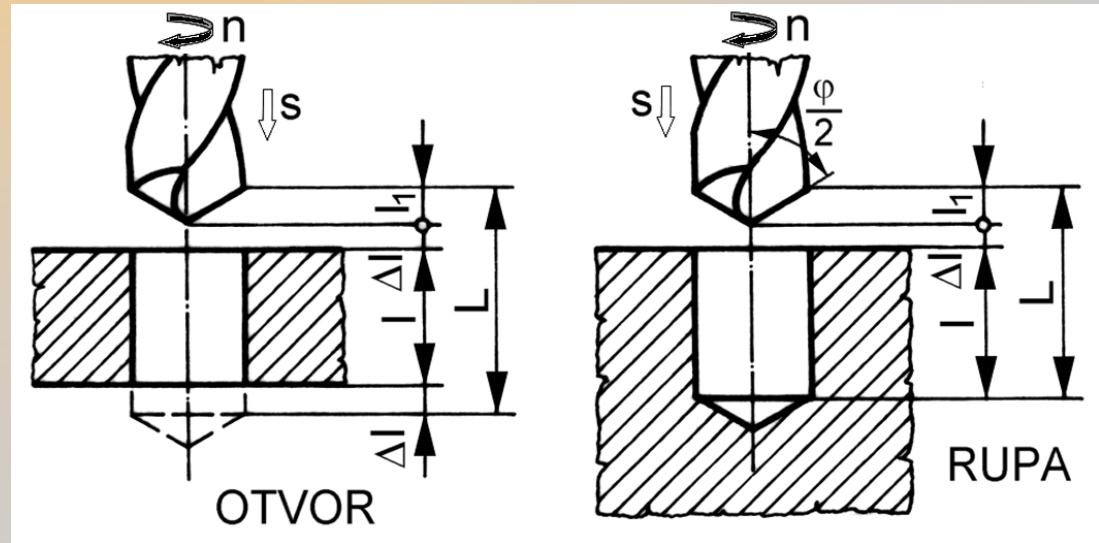
Bušenje

Glavno vreme obrade

- ★ **Glavno vreme obrade** pri bušenju određuje se na osnovu pređenog puta alata L i brzine pomoćnog kretanja ns .
- ★ Pređeni put ili **radni hod alata** L se određuje u zavisnosti od toga da li se vrši bušenje otvora ($\Delta l_m = 2\Delta l$) ili bušenje rupe ($\Delta l_m = \Delta l$)

$$t_g = \frac{L}{n \cdot s}$$

$$L = l + l_1 + \Delta l_m$$

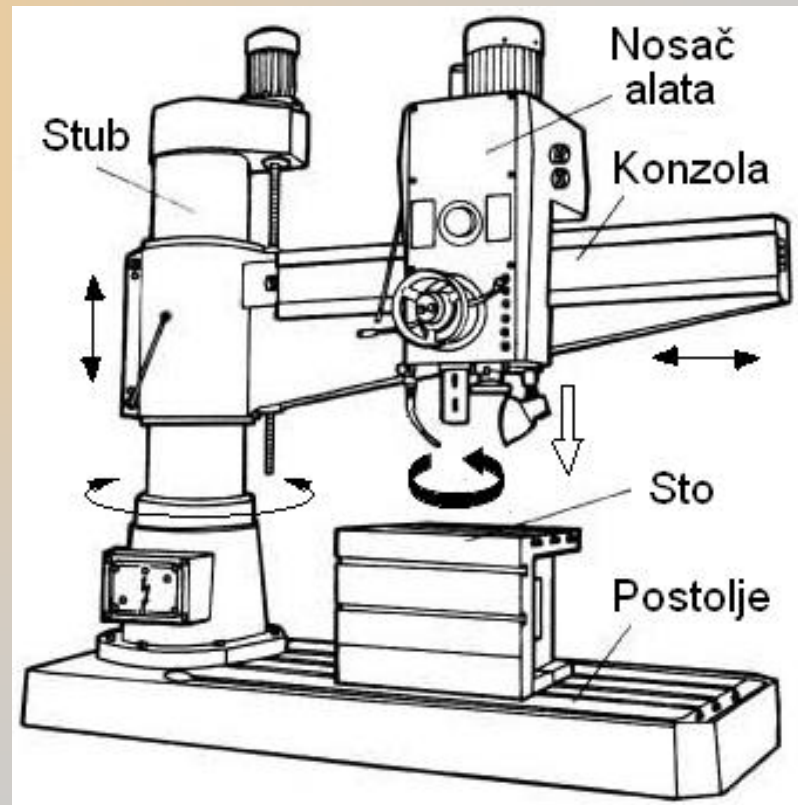

TEHNOLOGIJA OBRADRE REZANJEM

Klasične bušilice

Stone, stubne i radijalne bušilice

- ★ Koriste u pojedinačnoj proizvodnji za obradu radnih predmeta različitih dimenzija i mase

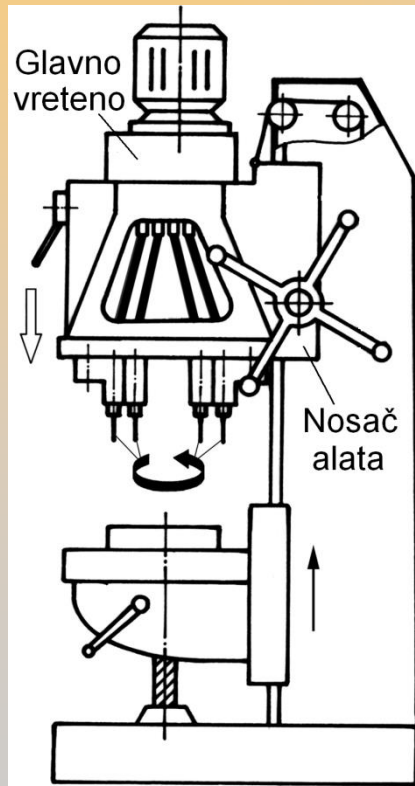

TEHNOLOGIJA OBRADRE REZANJEM

Klasične bušilice

Viševretene bušilice

- ★ *Viševretene bušilice* se koriste u serijskoj i masovnoj proizvodnji za istovremenu obradu više istih ili različitih zahvata obrade bušenjem

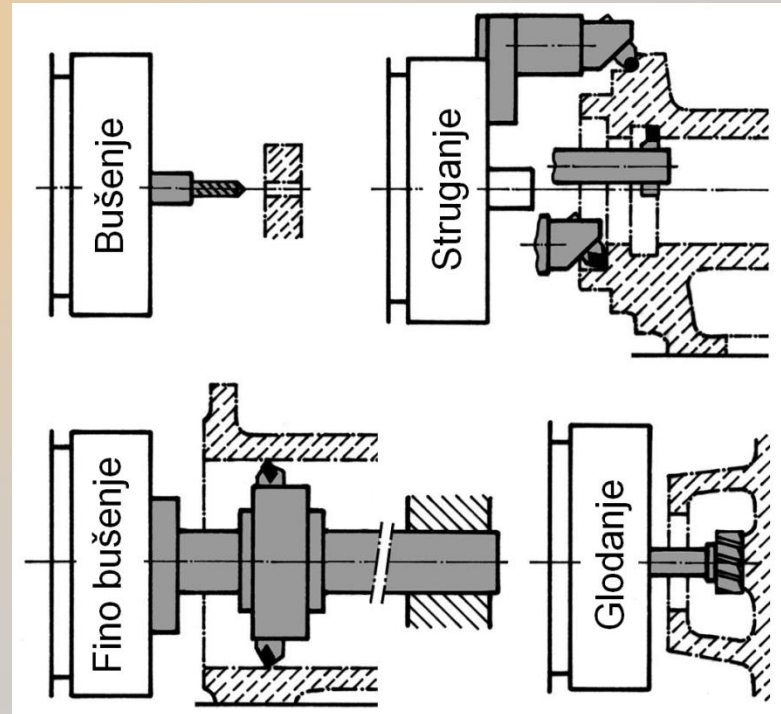
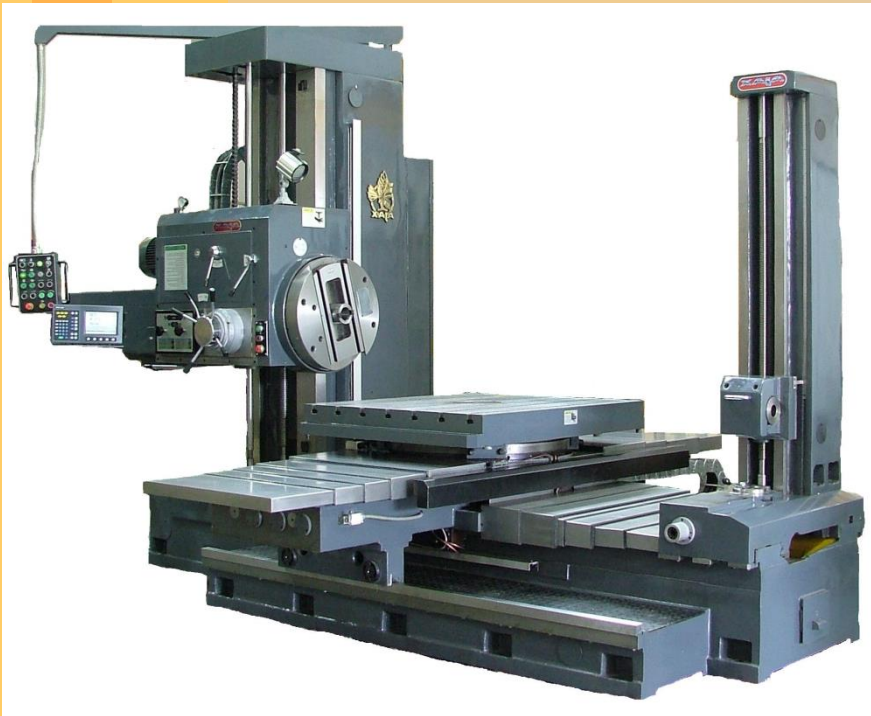

TEHNOLOGIJA OBRADRE REZANJEM

Klasične bušilice

Horizontalne bušilice

- ★ **Horizontalne bušilice** su namenjene za obradu kompleksnih i masivnih radnih predmeta koji zahtevaju obradu u više složenih zahvata i sa više strana (kućišta, postolja, blokovi i sl.).

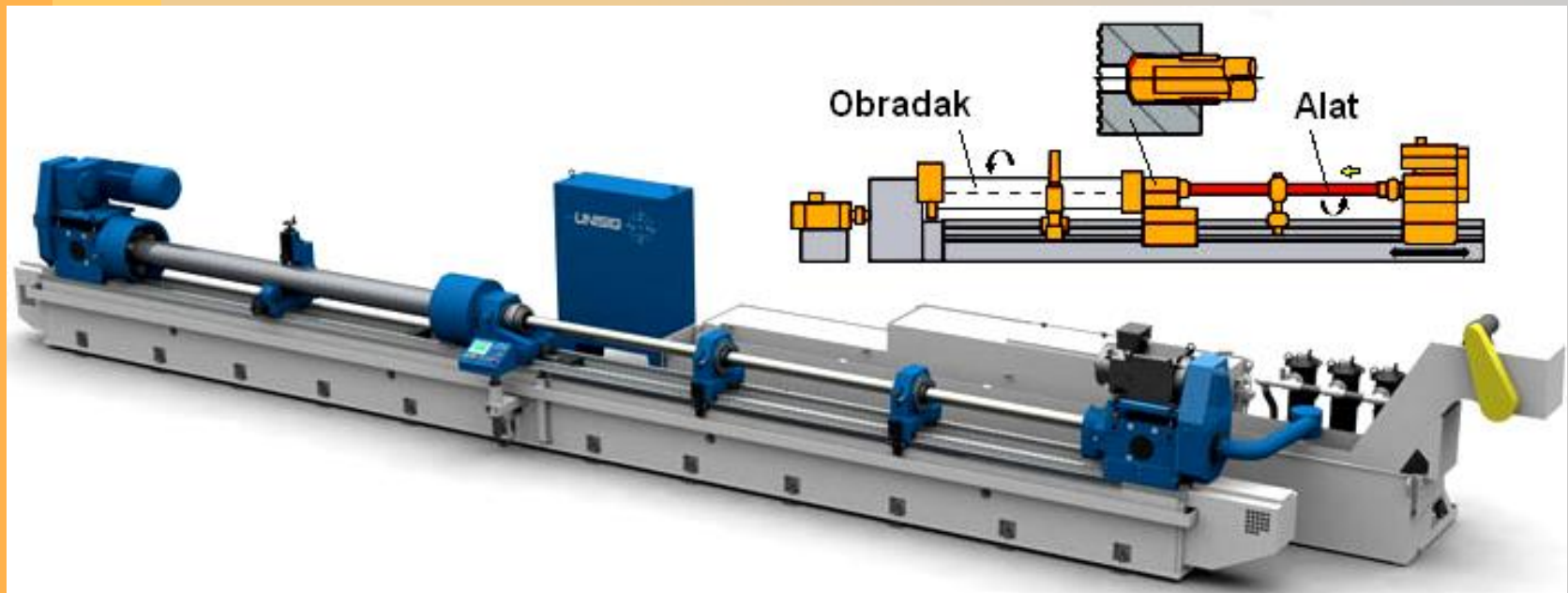

TEHNOLOGIJA OBRADE REZANJEM

Klasične bušilice

Bušilice za duboko bušenje

- ★ *Bušilice za duboko bušenje* služe za obradu otvora/rupe čija dubina prelazi pet prečnika burgije

TEHNOLOGIJA OBRADE REZANJEM

Numerički upravljane bušilice

CNC bušilice i obradni centri za bušenje

- ★ *CNC bušilice* sa dve i tri upravljane ose su specijalne bušilice namenjene za bušenje otvora/rupa kod kojih se zahteva visoka preciznost međusobnog osnog rastojanja
- ★ *Obradni centri za bušenje* su fleksibilne, precizne i produktivne mašine koje se koriste u pojedinačnoj i serijskoj proizvodnji delova na kojima se izvodi više zahvata bušenja

